

IB'.

Ἐθνικὴ ἐξέγερσις.

Ἡ ἐν Ἰένῃ καταστροφή δὲν ὑπῆρξεν ὁ τάφος τῆς Πρωσσίας, οὐδέ ἡ ἱστορικὴ ἐξαφάνισις τῆς Γερμανίας. Οὐαί εἰς τοὺς λαοὺς ἐκείνους, οἵτινες καταπλήττονται πρὸ τῆς πρώτης συμφορᾶς, ἀναμένοντες ἐν ἀποκαρτερήσει τὸ μόρσιμον τέλος καὶ δὲν ἀντιλαμβάνονται ἐν τῇ συμφορᾷ ταύτῃ τὸν δάκτυλον τῆς Προνοίας, νοθετούσης αὐτούς, ἀποκαλυπτούσης τὰ αἷτια τῆς καταστροφῆς, ὑποδεικνυούσης δὲ τὴν ἀποσόβησιν αὐτῶν διὰ τῶν προσηκόντων τρόπων! Ἡ ἐν Ἰένῃ πανωλεθρία, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνὰ τὴν λοιπὴν Γερμανίαν ἐπελευθουσῶν συμφορῶν καὶ καταστροφῶν, ἐπέρριπτεν ἄπλετον φῶς ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς χώρας, ἀλλ' ἐπίσης ἐδίδασκεν ἐπαρκῶς τὰ καθήκοντα, ἅτινα ἐπεβάλλοντο καὶ εἰς τὰ ἄτομα, καὶ εἰς τὸ ἔθνος, καὶ εἰς τὰς γερμανικὰς ἐν γένει κυβερνήσεις πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ πατρίου ἐδάφους ἀπὸ τοῦ κατακτητικοῦ ζυγοῦ τοῦ Ναπολέοντος.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ προγράμματος, νέου ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν διὰ τὸν γερμανικὸν κόσμον, τὸν μέχρι τῆς χθὲς διατελοῦντα ὑπὸ ἐθνικὴν ἀδιαφορίαν καὶ ἀδράνειαν, ἔπρεπε νὰ συμπράξωσιν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα—τά τε συντηρητικὰ καὶ τὰ φιλελεύθερα, τὰ ριζοσπαστικά. Καθολικὴ ἰδέα ἀπαιτεῖ καθολικὴν συνεργασίαν. Τοῦτο εὐτυχῶς κατενοεῖτο ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην ἱστορικὴν στιγμὴν. Πάντες προσέβλεπον μετ' ἀνησυχίας τὴν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἐπικράτησιν, τὴν παμβασιλείαν τοῦ Ναπολέοντος, οὐ τὸ νικηφόρον ἄρμα δὲν ἐδί-

στασαν να παρακολουθήσωσι κατ' ανάγκην οί πλείστοι τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, οἰονεὶ προδίδοντες τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ἄλλ' οὔτοι εὐτυχῶς ἦσαν ἐλάχιστοι. Οἱ λοιποί, οἱ οὐκ ὀλίγοι, ἦκιστα ἀποκαρτερήσαντες, ἀνέλαβον μετὰ σθένους τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν μόνον διεξαγαγόντες αὐτὸν μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας. Ἡ τέως διηρημένη, ἐξηρθρωμένη, ἀναιμικὴ καὶ λιπόψυχος Γερμανία, ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πρωσσίας, ἀποδεξαμένης τὸ πρόγραμμα τοῦ Στάϊν, ἐξηγείρετο ἐκ τοῦ ἀπαισίου ὕπνου, ἀναλαμβάνουσα αὖθις τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς δύναμιν καὶ δημιουργίαν.

Ὡς εἶπον ἤδη, ὁ βαρῶνος Στάϊν ἀπεκάλυψε διὰ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ὀργανώσεως τὴν πρακτικὴν λύσιν τοῦ γερμανικοῦ προβλήματος. Καθ' ὃν χρόνον ἡ ποίησις καὶ ἡ φιλοσοφία, ἐξεγείρουσαι τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἐνέπνεον εἰς τὸν λαὸν τὴν συνείδησιν τῆς πατρίδος καὶ τὸ μῖσος κατὰ τῶν ξένων, ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ διὰ τῶν πραγμάτων παρείχεν ὑπόστασιν εἰς τὸ ἐθνικὸν πρόγραμμα. Ἡ Πρωσσία καθίστατο διὰ τῆς μεταρρυθμιστικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας ἢ κατ' ἐξοχὴν γερμανικὴ πολιτεία, πρὸς ἣν καθῆκον εἶχον νὰ προσέλθωσιν ἐπίκουροι καὶ συναγωνισταὶ πάντες οἱ ἐνθουσιώδεις φιλοπάτριδες, πάντες οἱ μεριμνῶντες ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ πατρίου ἐδάφους. Ἡ νέα Πρωσσία ἐδεικνύετο ἐπίσης ἀξία τῆς ἐθνικῆς ἐμπιστοσύνης, ἀποδεικνύουσα διὰ τῶν πραγμάτων, ὅτι κατενόει τὴν ἀνατεθειῆσαν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἱστορικὴν ἐντολήν. Πρὸς τῇ ἐκπαιδευτικῇ καὶ πολιτικῇ ἀναδιοργανώσει, ἣτις ἐξεδηλοῦτο τὸ μὲν διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου καὶ τῆς λοιπῆς ἐκπαιδευτικῆς συντάξεως καὶ ἰδίως τῆς λαϊκῆς παιδεύσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς διοργανώσεως κατὰ τὸ νέον ἱστορικὸν πρόγραμμα τῶν λαῶν, κατ' ἐξοχὴν ἐμελετήθη καὶ συνεζητήθη ἐπὶ μακρὸν ἡ

στρατιωτική του ἔθνους ἀνασύνταξις, πρωταγωνιστοῦντος τοῦ μᾶλλον διακεκριμένου στρατιωτικοῦ συγγραφέως τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐξόχου ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν κατὰ τε τὴν θεωρίαν καὶ πράξιν. Κατὰ σκοπιμώτατον σύστημα σύμπας ὁ πρωσσικὸς λαὸς ἐξεπαιδεύθη τοσοῦτον ἐπιτηδείως, ὥστε ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι ἠδύνατο, καλούμενος εἰς διεκδίκησιν τοῦ δικαίου τῆς πατρίδος, νὰ πράξῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ μετ' ἐπιτυχίας.

"Εροπλον ἔθνος. Τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς νέας Πρωσσίας. Ἡδύνατο ἴσως κοσμοπολιτικὸς ιδεολόγος, ἐπιζῶν ἔτι ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Καντίου, τραφεὶς διὰ τῶν δογμάτων τῆς *Αἰωνίας Εἰρήνης*, οἷα διεκήρυττεν ὁ φιλόσοφος τῆς Καινιξβέργης τελευτῶντος τοῦ δεκάτου ὀγδοοῦ αἰῶνος, νὰ ταραχθῇ ἐκ τοῦ θεάματος, ὃ περ παρίστη ἡ πατρὶς αὐτοῦ, ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου· ἀλλὰ πόσους ἠδύνατο νὰ εὔρη προσηλύτους κατὰ τὴν θυελλώδη ἐκείνην περίοδον τοῦ ἐθνικοῦ αἵσχους, τῆς γερμανικῆς ὀδύνης! Ὅταν ἡ πατρὶς ἀτυχῇ, ἡ δὲ ἀτυχία αὕτη προέρχεται ἔνεκα τῶν πολεμικῶν αὐτῆς συμφορῶν, ἡ θεωρία ὀφείλει νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῆς πραγματικότητος, ὅσον καὶ ἂν αὕτη ἐξεδηλώθη πρότερον φιλάνθρωπος καὶ γοητευτική. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ διὰ παραδειγμάτων ἀναμφισβητήτων τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Αἱ τέχναι τῆς εἰρήνης, αἱ ἐπιστῆμαι δύνανται νὰ τύχῃσι πραγματώσεως, ν' ἀκμάσωσι καὶ νὰ τελεσφορήσωσι μόνον ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἐθνικῆς ἰσχύος. Ἄλλ' αὕτη ἡ ἰσχύς δὲν λαμβάνει ὑπόστασιν ἢ διὰ τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως καὶ συντάξεως τοῦ ἔθνους.

"Εροπλον ἔθνος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ πραγματικότητι. Οἱ λαοί, αἱ κυβερνήσεις αὐτῶν ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου, ἂν εἰλικρινῶς μεριμνῶσι περὶ τοῦ

μέλλοντος, ἂν δὲν σκοπεύωσι ν' αὐτοκτονήσωσιν, ἢ νὰ παραδοθῶσιν ὀριστικῶς εἰς τὴν ξένην δεσποτείαν. Τὸ ἔνοπλον τοῦτο ἔθνος ἔσται ἡ ἐγγύησις τοῦ μέλλοντος, ἡ κλείς τῆς λύσεως πάντων τῶν προβλημάτων αὐτοῦ, τὸ θεμέλιον τοῦ νέου πολιτισμοῦ, τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐημερίας. Λαοί, ἰσχυροὶ στρατιωτικῶς, δηλαδὴ φυσικῶς, ἔσονται τοιοῦτοι καὶ πνευματικῶς, καὶ ἠθικῶς, πρόθυμοι ἐκάστοτε ν' ἀνταγωνισθῶσι πρὸς πᾶν πρόσκομμα, νὰ καταβάλωσι πᾶσαν δυσχέρειαν, νὰ καταστῶσιν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν νικηταὶ ἐν τῷ ποικίλῳ διεθνεί ἀνταγωνισμῷ. Τοιαῦτά τινα ἐσκέπτετο περὶ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ ἄλλοτε μεταφυσικὴ καὶ ὑπὸ κοσμοπολιτικῶν ἰδεῶν τραφεῖσα Γερμανία. Ἦτο τὸ νέον κήρυγμα τοῦ ἀποστάτου κοσμοπολίτου Φίχτου, τὸ πρόγραμμα τῶν πρακτικῶν πολιτικῶν Στάϊν καὶ Σχλάρνχωρστ, ἡ πίστις ἐπὶ τέλους καὶ ἡ συνείδησις τῆς νέας Γερμανίας. Πόση ὑπῆρχεν ἀλήθεια ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ πίστει τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ἔμελλε ν' ἀποδειχθῇ τρανῶς διὰ τῶν πραγμάτων ὀλίγον μετὰ ταῦτα χρόνον, κατὰ τὴν πάνδημον ἐξέγερσιν τοῦ 1813.

Εὐτυχεῖς οἱ λαοί, οἱ τυγχάνοντες, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐπιβαλλομένης ἀνακτήσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, τοιούτων ὀδηγῶν καὶ διδασκάλων! Ἀρκεῖ νὰ σκεφθῶσι μόνον τὸ νέον τοῦτο πρόγραμμα, νὰ κατανοήσωσι τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην, καὶ ἀμέσως ἐξετελέσθῃ ἡ ἐπίτευξις εἶνε ζήτημα χρόνου. Ὁ δισταγμός, ἡ ἀμφιβολία παρέρχονται καὶ δὲν ἀπαιτεῖται ἢ ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ πίστις, αἱ ὑπερφυεῖς αὗται δυνάμεις, δι' ὧν ἐπιτευχθήσεται ἡ ἐθνικὴ σωτηρία.

Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις ἀπεκάλυψεν εἰς τὴν νέαν ἱστορικὴν περίοδον, ἥτις μετὰ τὴν θύελλαν τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος κατέληγεν εἰς πρακτικ-

κώτερα ἀποτελέσματα, ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου, ἀπεκάλυψε τὸ δίκαιον τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνικοτήτων, τὸ δίκαιον δηλαδή ἐκεῖνο, ὃ περ κέκτηται ἕκαστος λαὸς νὰ καταστῆ καὶ νὰ ζῆ ἐλεύθερος καὶ αὐτόνομος, πρωτίστως δὲ ἐνιαῖος, διότι ἡ ἐθνικὴ ἐνότης εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν πραγμάτωσις τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτονομίας τῶν λαῶν. Μὴ ὑπαρχούσης πρότερον πλήρους ἐθνικῆς συνειδήσεως, ἐπόμενον ἦτο νὰ διατελῆ ἀσαφῆς καὶ συγκεχυμένη ἡ ἰδέα καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Μετὰ παρέλευσιν αἰώνων, ἤδη κατανοεῖται τὸ πρῶτον καὶ ἀρχεται μελετωμένη ἡ ἰδέα τῆς τοιαύτης ἐνότητος, τῆς νέας γερμανικῆς πολιτείας. Ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ὑποφῆται τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς παλιγγενεσίας καὶ πραγμάτωσεως· *vates* κατὰ τὴν πλήρη ἔννοιαν. Οὗτοι ἔμελλον κατὰ πρῶτον νὰ ὑποτυπώσωσι τὸ ἰδεῶδες ἰνδαλμα ἐλευθέρας πατρίδος, εἰς οὗ τὴν πραγματικὴν ἐκτέλεσιν ἐκαλεῖτο συγχρόνως ὁ βαρῶνος Στάϊν. Ὁ γερμανικὸς κοσμοπολιτισμὸς τῆς ποιήσεως καὶ φιλοσοφίας ἐξέπνεεν ἐν τοῖς πεδίοις τῆς Ἰένης, μόλις τολμῶν νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς ροπὰς αὐτοῦ παρ' εὐαρίθμοις τῶν ἐπιζώντων ἰδεολόγων. Ἀλλ' ὁ λαὸς, ὁ ἐν τῇ ἀκατασκευάστῳ καὶ συγκεχυμένῳ αὐτοῦ ὑποστάσει κατανοῶν πολλάκις πληρέστερον καὶ σκοπιμώτερον τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ἀπεκάλυπτεν ἀσυνειδήτως τοὺς πόθους αὐτοῦ εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, καθισταμένας πράγματι ἐθνικὰς δυνάμεις, ὀδηγούσας αὐτὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος.

Διὰ τῶν γενομένων καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐπιτευχθεισῶν μεταρρυθμίσεων τῶν περὶ τὸν Στάϊν καὶ τὸν Σχιάρνχωρστ καθίστατο ἐναργές, ὅτι πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἢ ἡ πρωσσικὴ μόνον δύναμις ἦτο ἱκανή. Ἐξ αὐτῆς ἔπρεπε νὰ ἐξέλθῃ ὁ νέος Γερμανὸς Καῖσαρ, ὁ ἀνα-

στήσεων τὴν δύναμιν τοῦ μεγάλου Καρόλου καὶ τῶν Χοενστάουφφεν. Κατενοεῖτο τότε πληρέστερον, ὅτι ἀπὸ τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου μόνη γερμανικὴ δύναμις ἦτο ἡ Πρωσσία, ἐκπροσωποῦσα τὴν ιστορικὴν ιδέαν τῆς συνείδησιν ἑαυτῆς λαμβανούσης φυλῆς. Μόνη αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκβιάσῃ τὸν γερμανικὸν λαὸν νὰ ἐκγερμανισθῇ, νὰ συλλάβῃ πλήρη τὴν ἔννοιαν τῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Φιλελεύθεροι ποιηταὶ καὶ δημοσιολόγοι κατενόουν ἐκ τῶν πραγμάτων τὴν σημασίαν τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου, οὐ ἄνευ οὐδαμῶς ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιῆ ἡ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις καὶ ἐνότης. Καθ' ἐκάστην ἰδρύοντο ἑταιρεῖαι, φανεραὶ τε καὶ μυστικαί, συνεργαζόμεναι μᾶλλον ἢ ἦττον μετὰ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι, κύριον δὲ σκοπὸν ἔχουσαι τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος. Καὶ ἂν δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν δὲν ὑπῆρχε πλήρης καὶ ἀποτελεσματικὴ, ἀναλαβούσης ἤδη τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τῆς πρωσικῆς κυβερνήσεως, οὐχ ἦττον τὰ μάλιστα συνετέλεσαν εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν ἐξέγερσιν τοῦ φρονήματος, συμπράττοντος τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἡγεμόνων, ἐνισχύοντος αὐτοὺς λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς τὰς ιδέας τῆς ἐθνικῆς πίστεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς συνεργασίαν, ὡς πύχετο ὁ Φίχτης, τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν τῇ ἡρωϊκῇ ταύτῃ περιόδῳ τῆς ἀμίλλης τῶν μεγάλων φιλοπατρίδων, οἵτινες διὰ τοῦ πεζοῦ καὶ τοῦ ἐμμέτρου λόγου, ὡς καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος ὑψίστης ἀφοσιώσεως καὶ αὐτοθυσίας ὑπεξέκαυσαν καὶ ἀνερρίπισαν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, καὶ οἵτινες ὀνομάζονται Οὐμβόλδος, Φίχτης, Σλαϊερμάχερ, Ἄρνδτ, ἄξιος ἰδίως μνείας εἶνε ὁ πατὴρ τῆς γυμναστικῆς, ὁ Γιάν, Μπαρμπαγιάννης τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Βραδύτερον, μετὰ πολλὰς δεκαετηρίδας, συντελεσθείσης ἤδη τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, τῶν στρατηγῶν

εις, τῶν κατ' ἐξοχὴν συντελεσάντων εἰς τοῦτο, ἀρνούμενος ἐκ μετριοφροσύνης ν' ἀποδεχθῆ τὴν ὑπερτάτην τιμὴν τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς ἐνότητος ταύτης, ἀπέδιδεν αὐτὴν εἰς τὸν Γιάν, τὸν πατέρα τῆς γυμναστικῆς, παρασκευάσαντα τὴν γερμανικὴν νεότητα διὰ τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως, θέντα δὲ τὰς πρώτας βάσεις τοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος, εἰς ὃ ὀφείλει τὴν ἑαυτῆς ἀνάστασιν ἡ Γερμανία.

Ἐν ἔτει 1811 ἱδρυσεν ὁ Γιάν τὴν πρώτην γυμναστικὴν σχολὴν ἐν Βερολίνῳ. Ἐφρόνει ἐν πεποιθήσει, ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀναβίωσις τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ· τοῦτο δὲ μόνον διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀσκήσεως. Ἐξοχα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας ταύτης, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς σωματικῆς διαπλάσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς, ἐπὶ τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ φρονήματος. Ἡ συμμετοχὴ τῆς γερμανικῆς νεότητος ὁμοθυμαδὸν ἐν ἔτει 1813 κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀπελευθέρσεως δέον ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν τοιαύτην αὐτῆς διαπαιδαγώγησιν, ἧς ὁ Γιάν ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν πρωτεργάτης.

Τὰ πάντα συνετέλουν εἰς τὴν πάνδημον ταύτην ἐξέγερσιν — ἀπὸ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, εἰς οὗ τὴν ἱδρυσιν θαυμασίως εἰργάσθησαν οἱ περὶ τὸν Οὐμβόλδον, μέχρι τῆς γυμναστικῆς σχολῆς τοῦ Γιάν. Ὅταν ἔθνος τι λαμβάνη συνείδησιν ἑαυτοῦ, ἐξεγειρόμενον, πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ιδέαι ταυτοχρόνως ἐκδηλοῦνται, συμπράττουσαι καὶ συλλειτουργοῦσαι. Οὐδὲν πλέον τὸ παρακωλύον αὐτὰς πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ σκοποῦ. Ἡ γερμανικὴ δύναμις κατενόει ἑαυτὴν ἐν πάσῃ τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἀληθείᾳ — φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς ὑπέροχον, ἱκανὴν νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἐθνικὸν πρόσταγμα.

Ἦδη οἱ καιροὶ τῆς πραγματικῆς ἀποκαλύψεως τῆς δυνά-

μεως ταύτης προσήγγιζον. Ὁ Στάϊν ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν δι-
τέλει προγεγραμμένος, μακρὰν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ νοθετῶν
αὐτῇ τὰ κράτιστα καὶ τὰ βέλτιστα. Τὸ σπέρμα, τὸ ἀπὸ
τῆς αὐτοῦ φρενὸς ριφθὲν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἐδάφους τῆς Γερ-
μανίας, ἤρξατο καρποφοροῦν. Ἡ ἱστορικὴ ἐνέργεια προαιω-
νίου ἐργασίας τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος, τέως ἐκδηλουμένη
λανθάνουσα, ἀποκαλύπτεται ἤδη ὁσημέραι περιφανῆς καὶ
γενναία. Ἡ πρῶσις κυβέρνησις, ἀρχομένου τοῦ δεκάτου
ἐνάτου αἰῶνος, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν εὐγενεστάτων ἀνδρῶν
τῆς Γερμανίας, κατανοεῖ τὴν ἱστορικὴν ἐντολήν, τῆς πρώτης
πραγματώσεως τῆς ὁποίας ἤρξαντο ὁ μέγας Ἐκλέκτωρ καὶ ὁ
μέγας Φρειδερίκος, Πρῶσσοι κατὰ τὸ φαινόμενον, Γερμανοὶ ἐν
τῇ πραγματικότητι, προπαρασκευάζοντες τὸ ἔδαφος γερμανι-
κωτέρας ἐν τῷ μέλλοντι ἐνεργείας. Ἰδίᾳ δὲ συντελεῖ εἰς τὴν
ἐπίρρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος ἡ πεποίθησις περὶ τῆς
στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς Πρωσσίας, ἐπιτευχθείσης μετὰ
πολλῆς δεξιότητος διὰ τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως καὶ συντά-
ξεως, οἷαν ἐφήρμοσαν ὁ Σχιάρνχωρστ καὶ ὁ Γναϊζενάου καὶ
ἧς τὰ ἀποτελέσματα παντὶ ὑπεδηλοῦντο. Ἐπὶ τέλους τὴν
τοιαύτην τῆς Πρωσσίας ἀνάπτυξιν ἤρξατο ὑποβλέπων καὶ
αὐτὸς ὁ Νάπολέων, συναισθανόμενος, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ με-
γάλου Φρειδερίκου ἐγρηγόρει ἐν τῷ τόπῳ, πρὸς δ' ὅτι καὶ περ-
βιαίως ἀπομακρυνθέντος, αὐτοκρατορικῇ διαταγῇ, τοῦ βαρῶνου
Στάϊν, ἡ πολιτικὴ τάξις, ἣν οὗτος κατέστησεν, ἀπέφερε πρωϊ-
μώτατα εὐτυχεῖς καρπούς, οὓς θᾶπτον ἢ βράδιον ἔμελλε νὰ
δρέψῃ οὐ μόνον ἡ Πρωσία, ἀλλὰ καὶ ἡ Γερμανία.

Ἀρχομένης τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος τοῦ αἰῶνος,
τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν δὲν ἐφαίνοντο εὐμενῆ διὰ τὸν Ναπο-
λέοντα. Ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ ἤρξατο ἀμαυρούμενος. Ἐν Ἰσπα-
νία κατὰ πρῶτον, ἐν Ρωσίᾳ, ἀκολούθως δειναί συμφοραὶ

προήγγελλον μακρόθεν τὸ ἐπικείμενον τέρμα τοῦ κατακτητικοῦ σταδίου τοῦ μεγάλου ἐγκληματίου, οὐ παραπλήσιον σπανίως ἐγνώρισεν ἢ ἀνθρωπότης, διαθέτοντα τὰς τύχας τῶν λαῶν ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀπουσίᾳ αὐτῶν αὐθαιρέτως, διανέμοντα τὰ στέμματα μετ' ἀγερώχου ὑπεροψίας εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς στρατιώτας, ἀπολέσαντα σὺν τῷ χρόνῳ πᾶν εὐγενές αἶσθημα, ἐπιβλαβῆ ἐπὶ τέλους καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἣν περιέβαλλε μὲν διὰ ματαίας πολεμικῆς αἰγλης, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἐξήντλει ἠθικῶς τε καὶ ὑλικῶς, καθιστὰς αὐτὴν μισητὴν πρὸς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ τίς ἀνέμενε νὰ ἴδῃ τὸ ἀνόσιον θέαμα, ὃ περ παρίστη ἡ Γαλλία, ἰδίᾳ κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος τούτου, μετὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν στέψιν, ἢ μᾶλλον τὴν ἀποθέωσιν τοῦ Ναπολέοντος; Οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γαλατῶν, ὧν πρωτίστη ἀρετὴ ἦτο κατὰ τὸν Στράβωνα ἢ πρὸς τοὺς ἀδικουμένους συμπάθεια, κατέστησαν διὰ τοῦ ἐκ Κορσικῆς δορικτήτορος ἀνόσια ὄργανα φιλοδόξων ἐνστίκτων ἀνδρός, ἀπολέσαντος πᾶν ἀνθρώπινον ἰδεῶδες, πολεμοῦντος πρὸς τέρψιν, καταστάντος θείας μάστιγος. Τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς ἀδελφότητος τῶν λαῶν, ὃ περ ἄλλοτε ἐκηρύχθη *urbi et orbi* ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς γαλλικῆς Συνελεύσεως πρὸς ἅπαντας τοὺς λαούς, παρεβιάζετο ἀνοσίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ὃν ἡ θέλησις τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ εἶχεν ἀναβιβάσει εἰς τὸ ὑπέρτατον τῶν ἀξιωματικῶν. Ἄλλ' ἤδη ἡ ἱστορικὴ Νέμεσις εἰργάζετο πρὸς τιμωρίαν. Δὲν ἔμελλε νὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, καὶ ὁ γαλλικὸς λαὸς ἀπέτινε τὰ ἀντίποινα τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ. Παραδοθεὶς εἰς ἓνα φιλόδοξον, παρακολουθήσας τὰς ἐπιτυχίας αὐτοῦ, μεθυσθεὶς ὑπὸ τοιαύτης δόξης, ὤφειλε νὰ ὑποστῇ κατ' ἀνάγκην καὶ τὰ παρεπόμενα τῶν μελλόντων ἀτυχημάτων.

Ἐκ τῶν ἐπάλλξεων τῶν φρουρίων τῆς ἱστορικῆς Σαραγόσσης ἀνηγγέλλετο μοιραίως εἰς τὸν Ναπολέοντα, ὅτι ἂν αἱ κυβερνήσεις ἐσυνθηκολόγουν μετ' αὐτοῦ καὶ ὑπετάσσοντο, οἱ λαοὶ βαρέως συνησθάνοντο τὸ προσγεγόμενον εἰς αὐτοὺς βαρὺ ἀδίκημα καὶ αἴσχος. Καὶ φωνὴ λαοῦ φωνὴ θεοῦ. Ἡ Σαραγόσσα ἔπεσεν ἐντίμως ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ πρότερον προσήνεγκε φοβερὰν ἐκατόμβην εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἡ νίκη τοῦ Ναπολέοντος οὐδένα προσθέτει αὐτῷ τίτλον ἐντίμου ἀνθρώπου. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος, καὶ ἐνῶ ὁ ἀκόρεστος κατακτητὴς, κατὰ τὸ πλεῖστον παρακολουθούσης τὸ ἄρμα αὐτοῦ πάσης τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, ὠδεύει πρὸς κατάκτησιν τῆς Ρωσίας κατὰ τὸ ἔτος 1812, ἡ μεγάλη στρατιὰ, ὑπομιμνήσκουσα τὴν μεγάλην armada τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου τοῦ δευτέρου, εὑρίσκει μοιραίαν καταστροφὴν ἐν τῇ παλαιᾷ πρωτεύουσῃ τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Τσάρων. Οἱ κώδωνες τοῦ Κρεμλίνου καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Μόσχας ἀπήγγελλον ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς τὸν ἐπικήδειον τοῦ πρὸς τὴν αὐτοῦ δύσιν κατερχομένου ἀστέρος τοῦ Ναπολέοντος. Ἦτο ὁ δάκτυλος τοῦ Κυρίου τῆς ἱστορίας, ἐκδηλούμενος διὰ τῶν φλογῶν, αἵτινες ἐπὶ ἡμέρας ἐφώτιζον τὴν καιομένην θρησκευτικὴν πρωτεύουσαν τοῦ Μοσχοβιτισμοῦ, ἐθέρμαινον δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ ψύχους τρέμοντα σώματα τῶν δυστυχῶν τῆς μεγάλης στρατιᾶς.

Ἡ πυρπόλησις τῆς Μόσχας ἦτο τὸ φοβερῶτατον τῶν θεαμάτων, ἅτινα παρέστησεν ὁ Ναπολέων ἐν τῇ τραγικῇ αὐτοῦ ἱστορικῇ ἐμφανείᾳ. Ἡ ἐπελθοῦσα καταστροφὴ ἦτο ἡ μεγίστη τῶν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης γενομένων. Ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ ἐσκιάσθη ἀίφνης. Πότε θέλει δύση, εἶνε ζήτημα χρόνου. Ἀλλὰ πάντα τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν προαγγέλλουσιν ἤδη τὴν πτῶσιν αὐτοῦ· ἡ δὲ πυρπόλησις τῆς Μόσχας, ὑπ' αὐτῶν

γενομένη τῶν Ρώσων, ἀμυνομένων ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, εἶνε τὸ *Μαρή*, *Θεκέλ*, *Φάρες* τῆς ἱστορίας, παρόρμησις εἰς τοὺς λαοὺς ἐκείνους, ὅσοι ὑφίσταντο ἔτι τὴν δυναστείαν τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ.

Ἄρχομένου τοῦ ἔτους 1813 ἐξηγείρετο τὸ γερμανικὸν ἔθνος. Ἦτο ἤδη ἀρκούντως παρεσκευασμένον, φρονοῦν, ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς ἐνεργείας, τῆς ἐκδιώξεως τῶν Γάλλων ἀπὸ τοῦ πατρίου ἔδαφους. Τὸ ἔνοπλον ἔθνος ἐζήτηει παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα τῆς ἐξεγέρσεως. Ἦναγκάσθη οὗτος ἐκ Βρεσλαύιας, ἐν ἣ διέτριβε, ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὸν γερμανικὸν λαὸν κήρυγμα, ἐν ἣ περιλαμβάνετο ἡ φράσις — *ἡ πατρίς κινδυνεύει*. Τὸν δὲ Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, δι' ἑτέρου κηρύγματος, ἐκάλει εἰς τὰ ὄπλα τὸν γερμανικὸν λαόν, νέους καὶ γέροντας, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τιμῆς, τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Γερμανίας. Ἡ Πρωσία κατήρχετο εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα πανστρατιᾶ, συμμαχοῦσα τῇ Ρωσίᾳ, προσελθούσης μετ' ὀλίγον καὶ τῆς Αὐστρίας, ἐνισχυσάσης οὕτω τὴν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος ρωσσωπρωσικὴν συμμαχίαν. Μετὰ πολλὰς μάχας, ἀμφιρόπους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον μεταξὺ τῶν συμμάχων καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων, ἐπήρχετο ἡ ἐν Λειψία καταστροφή κατὰ τὴν μεγάλην μάχην τῶν ἐθνῶν. Ἡ δύναμις τοῦ κατακτητοῦ συνετρίβετο, ἐξαναγκασθέντος εἰς ἐγκατάλειψιν τῆς Γερμανίας, ἐν ᾧ οἱ συμμαχικοὶ στρατοὶ εἰσῆλαυνον ἐπὶ τέλους εἰς τὸ γαλλικὸν ἔδαφος, ἐξηνάγκαζον δὲ εἰς παραίτησιν τὸν Ναπολέοντα, ἀποκρούοντα τὰς ὑπερφιάλους αὐτῶν προτάσεις.

Ὁ ἀκάθεκτος ἀνὴρ, Μουσουλμάνου τρέφων πίστιν εἰς τὸν ἀστέρα αὐτοῦ, δὲν ἐνόει ν' ἀποχωρήσῃ τοσοῦτον εὐχερῶς τοῦ θεάτρου τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς, ὅσον ἀνέμενον ἴσως οἱ ἀντίπα-

λοι. Ἀπὸ τῆς νήσου Ἑλβας, εἰς ἣν εἶχεν ὑποχωρήσει ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἐπανήρχετο αὖθις μετὰ τῆς αὐτῆς τόλμης εἰς Γαλλίαν, συνεκρότει δι' ἀστραπιαίας ταχύτητος στρατόν, ἀπέκρουε τοὺς συμμαχικοὺς στρατοὺς, καὶ τῇ 20 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1814 ἐπανήρχετο ἐν θριάμβῳ εἰς Παρισίους.

Κατάπληκτος ἡ μοναρχικὴ Εὐρώπη, ἡ ἐν Βιέννῃ συνεδριάζουσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρὸς διακανονισμόν τῶν σχέσεων αὐτῆς κατὰ τὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως πρότυπα καὶ κατὰ τὰ ἐκδηλωθέντα αὖθις μοναρχικὰ συμφέροντα, ἐμάνθανε τὴν παλινόστησιν τοῦ Ναπολέοντος εἰς Γαλλίαν. Ἡ σύνοδος διελύετο καὶ κατέπαυε τὰς ματαίας, ἐνόχους πολλάκις, συζητήσεις πρὸς αὐθαίρετον διακανονισμόν τῆς τύχης τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν· κατενόουν οἱ ἀξιοῦντες νὰ ἰθύνωσιν αὐτοὺς κατὰ τὰ δυναστικά μᾶλλον, ἢ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ὅτι ὄφειλον νὰ προβῶσιν εἰς ταχεῖαν ἐνέργειαν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ ἐπικινδύνου προσώπου. Σύμπασα ἡ μοναρχικὴ Εὐρώπη, ἐξοπλίσασα περὶ τὸ ἑκατομμύριον μαχητῶν, ἔβαινε καὶ πάλιν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, οὗ τὰ στρατεύματα συνηντῶντο ἐπὶ τέλους εἰς Βατερλώ, ἐνθα ἐδίδετο ἡ ὀριστικὴ πρὸς αὐτὸν μάχη. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ὀριστικῶς ἔδυεν ὁ ἀστὴρ τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ τύχη εἶχεν ἐγκαταλίπη τὸν κατακτητήν. Καὶ μετ' ὀλίγον παραδιδόμενος εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, μετεφέρετο παρ' αὐτῶν εἰς τὴν νήσον τῆς Ἀγίας Ἑλένης.

Πᾶσα ἡ Γερμανία ἀνέπνευσεν ἐλευθέρως, εὐγνωμονοῦσα τῇ Πρωσίᾳ, ἧς ἡ πολιτικὴ καὶ πολεμικὴ δρᾶσις συνετέλεσεν οὐ σμικρὸν εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην, ἐξ ἧς ἐπῆλθεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Γερμανίας. Ἡ νίκη αὕτη τῶν Γερμανῶν ἐπηυφημήθη ὡς ἐθνοσωτήριος οἰωνός. Πάντες δ' ἔστρεψαν τὰ ὄμματα αὐτῶν πρὸς τὴν Πρωσίαν, παρ' αὐτῆς ἀναμένοντες τὸ ἐθνικὸν καὶ πολιτικὸν μέλλον τῆς Γερμανίας.

Αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι ἦσαν ἐκ τῶν εὐγενεστάτων καὶ τῶν ὠραιοτάτων τῆς γερμανικῆς ἱστορίας. Κατ' ἐξοχὴν εἶχε πρωταγωνιστήσῃ ἢ γενεὰ ἐκείνη, παρ' ἧς εἶχον ἐξαρτήσῃ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς Γερμανίας οἱ περὶ τὸν Στάϊν καὶ τὸν Σχιάρνχωρστ, τὸν Οὐμβόλδον καὶ τὸν Φίχτην μεταρρυθμισταί. Τὸ λόγιον τοῦ τελευταίου τούτου — οὐχὶ νίκη ἢ θάνατος, ἀλλὰ νίκη μόνον πρέπει γὰρ εἶνε τὸ σύνθημα ἡμῶν, εἶχεν ἐνστέρνισθῆ ἢ γερμανικὴ νεότης, ἀγνή, ἀνεπίληπτος, ἀκαδημαϊκὴ, ἀλλ' ὑπερήφανος, πράττουσα τὸ καθήκον χάριν αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος, ὡς ἐδίδασκεν ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Καινιξβέργης ὁ θεωρητικὸς τοῦ καθαροῦ Λόγου. Δάκρυα ἐνδομύχου θλίψεως ἔχυνεν ὁ γερμανικὸς κόσμος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν νεαρῶν ἐκείνων ἡρώων τῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἰδίᾳ ἔμελλε νὰ κατασπαράξῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὁ ἄωρος θάνατος τοῦ εὐγενεστάτου πάντων, τοῦ ποιητοῦ τῆς « Λύρας καὶ τοῦ ξίφους », τοῦ Θεοδώρου Körner, δικαίως κληθέντος Τυρταίου τῆς γερμανικῆς ἐλευθερίας, πεσόντος ἐν τινὶ πρὸς τοὺς Γάλλους μάχῃ. Ὀλίγιστοι ἠσθάνθησαν ὡς οὗτος τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας, ὀλίγιστοι ἐθερμάνθησαν ὑπ' αὐτῆς τοσοῦτον, ὅσον ἐκεῖνος· ὄνειρον τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπῆρξε ν' ἀποθάνῃ ὡς ποιητῆς, ψάλλον τὸ ἄσμα τῆς πατρίδος καὶ μαχόμενος ὑπὲρ αὐτῆς. Ἔσχε τὴν εὐτυχίαν ταύτην, δικαίως ἀγαπηθεὶς καὶ τιμηθεὶς μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀπελευθερωθείσης γερμανικῆς πατρίδος.

Αἱ νῆκαι αὗται ἐστοίχισαν εἰς τὴν Γερμανίαν τὸν θάνατον πολλῶν εὐγενῶν τέκνων. Ἄξιοι μνείας εἶνε ἰδίᾳ ὁ Σχιάρνχωρστ καὶ ὁ Φίχτης. Ὁ μὲν πρῶτος ἀπέθνησκεν ἐν Πράγῃ τῇ 28 Ἰουνίου 1813 συνεπείᾳ τραύματος, ὃ περ ἔλαβε μαχόμενος καὶ ὃ περ εἶχε παραμελήσῃ. Ἐζῆσεν ὡς ἥρως καὶ ἀπέθανε τοιοῦτος. Ὁ δὲ δεύτερος ἔσχε τραγικώτερον, ἀλλὰ καὶ εὐγε-

νέστερον θάνατον. Περιποιούμενος τὴν ἀξίαν αὐτοῦ σύζυγον, παθοῦσαν ἐκ νοσοκομικοῦ πυρετοῦ, ὃν ἔλαβεν ἐν τοῖς νοσοκομείοις τοῦ Βερολίνου, ἐν οἷς ἐνοσήλευε τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου τραυματίας, συνετέλεσε μὲν εἰς τὴν ἰασιν αὐτῆς, ἀλλ' ἀτυχῶς προσεβλήθη καὶ οὗτος, ἀποθανὼν τῇ 27 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1814.

Οὕτως ἀνίστανται καὶ ἀσφαλίζουσι τὴν ὑπόστασιν αὐτῶν καὶ ἐλευθερίαν τὰ ἔθνη.

ΙΓ'.

Ἡ ἱερὰ Συμμαχία καὶ ἡ μοναρχικὴ ἀντίδρασις

Μετὰ τὴν ὀριστικὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος ἐπανήρχετο αὔθις ὑπὸ συζήτησιν τὸ θέμα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν τε ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν σχέσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν, ὧν ἡ σύμπραξις καὶ ἡ συμμαχία ἐπήνεγκε τὴν καταστροφὴν τοῦ Βατερλώ. Ἐν τῇ αὐστριακῇ Βιέννῃ συνήρχοντο ἤδη ἐν ἔτει 1814 ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπισήμου Εὐρώπης ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων, ἐκ τῶν πρωταγωνιστησάντων κατὰ τοὺς θουελλῶδεις ἐκείνους χρόνους τῆς εὐρωπαϊκῆς ιστορίας. Ἐμελλε νὰ διακανονισθῇ, ὡς ἦτο ἐπόμενο, οὐχὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ τύχη τῶν πολιτειῶν, ὅσον καὶ τῶν λαῶν ἡ τύχη. Μετὰ τὴν καθολικὴν ἀναστάτωση τῆς Εὐρώπης διὰ τε τῆς δημοκρατικῆς καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας, ἡ ἀντίδρασις, ἡ παλινορθῶσις τοῦ παλαιοῦ καθεστώτος, ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ κατ' ἀνάγκην. Τοιαύτη παρίστατο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους

ἡ λύσις τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ τῶν λαῶν προβλή-
ματος, ὃ περ δὲν εἶχε κατορθώσῃ ὀριστικῶς ἢ ἐπανάστασις,
ἀνελάμβανε δ' αὖθις τὴν λύσιν αὐτοῦ ἢ εὐρωπαϊκὴ μοναρ-
χία, ἰσχυροτέρα ἐγειρομένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἐπαναστα-
τικῆς τάξεως.

Μετὰ μακρὰς συζητήσεις καὶ διαφωνίας μεταξὺ τῶν μο-
ναρχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν συμπραττόντων αὐτοῖς πολι-
τικῶν ἀνδρῶν, ἐκανονίσθη κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐν τῇ Συνόδῳ
μοναρχικὰ συμφέροντα ἢ τύχη διαφόρων λαῶν καὶ δυνα-
στειῶν. Ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει τὸ συμφέρον τούτων μᾶλλον ἢ
ἐκείνων. Τὸ δίκαιον τῶν λαῶν, ὃ περ μετὰ τοσαύτης ἐνερ-
γείας εἶχεν ἄλλοτε προκηρύξῃ ἢ γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἀπε-
δέξατο δὲ ἢ δημοσίᾳ συνείδησις τῆς Εὐρώπης, ἐθεωρήθη ὡς
ἀναρχικὸν σόφισμα, ὃ περ καθῆκον εἶχεν ἢ συνησπισμένη ἐπί-
σημος Εὐρώπη ν' ἀναθεματίσῃ καὶ νὰ καταδικάσῃ.

Ἡ νέα αὕτη πολιτικὴ, ἢ ἐγκαινισθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ μετὰ
τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος καὶ τὴν ὀλοσχερῆ ταπείνωσιν
τῆς Γαλλίας, ἦτο ἀναπόδραστος, ὡς εἶχον τότε τὰ πράγ-
ματα. Ὁ ἐν τῇ νήσῳ τῆς Ἀγίας Ἑλένης μονάζων ἤδη ἐν
αὐστηρᾷ ἐπιτηρήσει κατακτητῆς ἦτο τέκνον τῆς Ἐπαναστά-
σεως, ἐκήρυττε συνήθως, ὅτι ἐξ ὀνόματος αὐτῆς ἐνήργει, ἀνα-
τρέπων τὸ τέως κρατοῦν δίκαιον καθ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς
καὶ πολιτικὰς τῶν λαῶν σχέσεις. Ὀνόμαζεν ἑαυτὸν λαϊκὸν
αὐτοκράτορα, ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς βουλήσεως, διὰ
τῆς δυνάμεως δὲ ταύτης ἐπεδίωκε τὴν ἐξόντωσιν τῶν μοναρ-
χῶν τοῦ θείου δικαίου. Τοιαύτη παρίστατο, ἀρχομένου τοῦ
αἰῶνος, μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἐπαναστάσεως, ἢ ἱστορικὴ
φυσιογνωμία τοῦ Ναπολέοντος, δὲν ἠδύνατο ἄρα ἢ νὰ δια-
τελῇ μισητὴ εἰς τὰ ὄμματα τῆς μοναρχικῆς Εὐρώπης, ἥτις
ἐν Βιέννῃ συνελθοῦσα νικηφόρος ἤδη καὶ πανίσχυρος, πρὸς

κανονισμόν τῶν σχέσεων αὐτῆς, ἔμελλε νὰ διαγράψῃ ὅλως ἀντίθετον τοῦ τέως κρατήσαντος πολιτικὸν πρόγραμμα. Τὸ δόγμα τῆς λαϊκῆς βουλήσεως ἀπεκηρύσσετο καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνηγορεύετο αὐθις κυρίαρχον τὸ δόγμα τῆς βασιλείας τοῦ θείου δικαίου, οὗ οἱ ἡγεμόνες ἦσαν οἱ ἐλέω Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωποι καὶ ἐκτελεσταί.

Βωμὸς καὶ θρόνος. Τοιοῦτο εἶνε τὸ κήρυγμα, τὸ ἐπικρατῆσαν ἐν Εὐρώπῃ διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τῶν Μοναρχῶν αὐτῆς. Πολιτικὸς πρωτοστάτης αὐτοῦ εἶνε ὁ Αὐστριακὸς ὑπουργὸς Μεττερνίχος, ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐνσάρκωσις τῆς κατὰ τῶν ἰδεῶν τῆς ἐπαναστάσεως κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀντιδράσεως, συντηρητικὸς καὶ ὀπισθοδρομικὸς μέχρι ψυχώσεως, ἐπενεργῶν ἐπὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ διὰ δεξιωτάτης διπλωματικῆς ἐνεργείας, ἔχων δὲ σύμβουλον καὶ θεωρητικὸν διερμηνέα τῶν ἰδεῶν τούτων τὸν Φρειδερίκον Γκέντζ, διακεκριμένον μὲν συγγραφέα, ἀλλ' ἐστερημένον πάσης τιμῆς καὶ συνειδήσεως, τεθέντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν πολιτικῆς, ἣν πρότερον μὲν κατεδίκαζεν, ἀλλ' εἰς ἣν προσήνεγκε μετὰ ταῦτα τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ ἰκανότητα. Ἡ ἀπὸ Βιέννης κατ' ἐξοχὴν κηρυττομένη καὶ διαδιδομένη διδασκαλία τοῦ θείου δικαίου, εἰς ὃ ἔπρεπε νὰ ὑποκύψωσι λαοὶ τε καὶ ἡγεμόνες, ἐτύγχανεν οὐκ ὀλίγων θεωρητικῶν καὶ ἀποστόλων κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ αἰῶνος, καθ' ἃς διεξήγετο ὁ κατὰ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ λαϊκοῦ δικαίου ἀγὼν τῆς συνησπισμένης μοναρχικῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἐπανάστασις ἐπήνεγκε κόρον, αἱ παρεκτροπαὶ αὐτῆς, δημοκρατικαὶ τε καὶ αὐτοκρατορικαὶ, προυκάλουν τὴν ἀποστροφὴν καὶ αὐτῶν τῶν φιλελευθέρων, δυσφορούντων διὰ τὰ τελούμενα ἐξ ὀνόματος τῆς ἐλευθερίας ἐγκλήματα. Ἐπεζητεῖτο ἐκ Παρισίων ἡ κατάργησις παντὸς ἠθικοῦ καὶ κοινωνι-

κοῦ θεσμοῦ, μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης λειτουργήσαντος ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ἀντικατάστασις δι' αὐτοσχεδίων θεσμῶν, ἀπορρεόντων δῆθεν ἀπὸ τοῦ λόγου, ἀλλὰ πράγματι ἐξερχομένων ἀπὸ τῆς ἐξηυμένης κεφαλῆς τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ιδεολόγου. Θρησκεία, οἰκογένεια, ἰδιοκτησία, κυβέρνησις, τὰ πάντα ἐτίθεντο κατὰ πάσαν στιγμὴν ὑπὸ συζήτησιν, μισαλλοδοξία, ἐν τῇ αἰσχίστῃ αὐτῆς ἐννοίᾳ, ἦτο τὸ πρόγραμμα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες κατίσχυοι ἐκ περιτροπῆς ἐν ταῖς γαλλικαῖς Συνελεύσεσιν, ἀποστέλλοντες τοὺς ἀντιφρονοῦντας αὐτοῖς εἰς τὴν λαιμητόμον· Ἡ ἐπαναστατικὴ κολυμβήθρα κατέστη κολυμβήθρα αἵματος. Ἡ ἐναγὴς αὕτη κατάστασις, ἀπολήξασα ἐπὶ τέλος εἰς τὴν παμβασιλείαν τοῦ Ναπολέοντος, καταφρονήσαντος ἐπίσης πᾶν ἱερόν καὶ ὄσιον, θυσιάσαντος εἰς τὸν βωμόν τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ τὰ δίκαια καὶ τὰς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, ἐπενεγκόντα ἄνευ λόγου τὴν καταστροφὴν ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἔμελλε νὰ προκαλέσῃ μεγάλην ἀντίδρασιν ἐν τῇ δημοσίᾳ συνειδήσει τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἥτις ἀρχομένου ἤδη τοῦ αἰῶνος ἐξεδηλοῦτο διὰ τε τοῦ λόγου καὶ τῶν ἔργων, εὐρίσκουσα ὀπαδοὺς καὶ προσηλύτους μεταξὺ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων καὶ ἐνίοτε φιλελευθέρων πνευμάτων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1790 ἐπιφανὴς Ἕλληνας, καὶ ὡς ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεὺς διάσημος, ὁ Ἐδμόνδος Burke, ἀπέστειλε πρῶτος τοὺς κεραυνοὺς αὐτοῦ κατὰ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν δημοσίαν γνώμην, ἐκπεπληγμένην ὑπὸ τῶν παραφορῶν καὶ τῶν ἀποπλανήσεων τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας. Ἐξ ὀνόματος τοῦ ἱστορικοῦ δικαίου κατεδίκαζε τὴν νέαν θεωρίαν τοῦ λαϊκοῦ δικαίου τῆς ἐπαναστάσεως καὶ συγχρόνως ἐκηρύττετο θερμὸς συνήγορος τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ θρόνου. Ἡ διαμαρτυρία αὕτη εὐρίσκεν ἀπήχησιν, καὶ ἔνεκα

τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως, καὶ ἔνεκα τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, ἀλλ' ἰδίᾳ ἔνεκα τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως, εἰς ἣν διετέλει τότε ὁ εὐρωπαϊκὸς κόσμος, ἄρχεται δ' ἔκτοτε ζωηροτέρα καὶ βιαιοτέρα ἢ κατὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἀντίδρασις. Ἡ ποίησις, ἡ τέχνη, αὐτὴ ἢ φιλοσοφία μέχρι τινὸς σημείου, ἐμπνέονται καὶ θαρρύνονται ὑπὸ τῶν ὁσημέραι ἐνεργότερον ἐκδηλουμένων καὶ κηρυττομένων ἀντιδραστικῶν ιδεῶν, τὴν πρώτην αὐτῶν διατύπωσιν εὕρισκουσῶν ἐν ταῖς ποικίλαις συνθέσεσι τῶν ἀπὸ Γαλλίας μεταναστῶν, οἵτινες καταπολεμοῦντες τὰ δόγματα τῆς ἐπαναστάσεως, τὰς ιδέας τοῦ δι' αὐτῆς κηρυχθέντος νέου δικαίου, ἀνέτρεχον εἰς τὸ παρελθόν, ἀποθαυμάζοντες αὐτὸ καὶ ἐξιδανικεύοντες διὰ τῶν ζωηροτάτων χρωμάτων καὶ ὀπτασιῶν τῆς ποιήσεως καὶ τῆς τέχνης. Οὕτως ἐξεθάπτετο ἀπὸ τῶν τύμβων τῶν μέσων αἰῶνων παράδοξος κόσμος, μυστικὸς καὶ συγκεχυμένος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ἀλλὰ προωρισμένος νὰ κατηχήσῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον, νὰ γοητεύσῃ καὶ νὰ ἐνθουσιάσῃ τὰ πνεύματα, ἐκεῖνα ἰδίᾳ, ἅτινα κεκορεσμένα ἐκ τῶν παραφορῶν καὶ τῶν συγκινήσεων τοῦ ἐνεστῶτος, ἀποστροφὴν πρὸς αὐτὸ αἰσθανόμενα, ἔρρεπον ἐξ ἀνατροφῆς, ἐκ φύσεως, ἢ ἐξ ἄλλων αἰτίων πρὸς τὴν μελέτην καὶ τὴν λατρείαν τοῦ παρελθόντος. Ἀπὸ τοιαύτης ψυχολογικῆς ἰδιορρυθμίας καὶ πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ καιροῦ ἔσχε τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἡ νέα τεχνοτροπία ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ τοῖς γράμμασι, τυχοῦσα τῆς ἐπωνυμίας ρωμαντικῆ Σχολῆς, προσηλυτίσασα ὀπαδοὺς οὐ μόνον ἐν ταῖς δυσὶν εἰρημέναις ἐκδηλώσεσι τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ἱστορικῇ ἐπιστήμῃ, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κυβερνητικῇ τέχνῃ.

Προφήτης τῆς νέας ταύτης πνευματικῆς ἀντιλήψεως τῆς τέχνης, τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας εἶνε ὁ Γάλλος Σατωβριάνδος, ὅστις ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ, ἅτινα ἐν τῇ ἐξο-

ρία κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐσκέφθη καὶ συνέγραψεν, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ « Πνεύματι τοῦ Χριστιανισμοῦ », δημοσιευθέντι ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ὃν σχεδὸν χρόνον συνωμολόγει καὶ ὁ Ναπολέων πρὸς τὸν Πάπαν τὸ περίφημον *Concordat*, ἤρχετο τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀντιδράσεως διὰ φλογερᾶς ἀπολογίας τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, κηρύττων ἅμα καὶ προσηλυτίζων. Δὲν ἔμελλε ν' ἀπομείνῃ μόνος ἐν τῷ ἀρξάμένῳ τούτῳ ἀγῶνι τῆς καθολικῆς παλινορθώσεως ὁ εὐθαρσῆς ἀπόστολος τῆς νέας ἀπόψεως τοῦ κόσμου, ἦν μετὰ περισσῆς εὐγλωττίας ἀναπαρίστη πρὸ τοῦ ἐκτεθαμβημένου εὐρωπαϊκοῦ δημοσίου, προσκαλῶν αὐτὸ νὰ κλίνη τὸ γόνυ καὶ νὰ προσενέγκῃ λιβανωτὸν πρὸ τῆς νέας ιδέας, ἥτις ἐν τούτοις ἦτο παλαιά, διότι ἐπὶ αἰῶνας εἶχε γοητεύσῃ τὰ πνεύματα τῶν μυστικῶν ἡρώων καὶ ὀπταστῶν τοῦ μέσου αἰῶνος. Λεγεῶν πιστῶν, ἐμπνευσμένων προσηλύτων, παρηκολούθει τὸ ἄρμα τοῦ ποιητοῦ τῶν « Μαρτύρων » τῆς χριστιανικῆς πίστεως· τὸ ἄσμα αὐτοῦ ἦτο θεσπέσιον, εἰλημμένον ἀπὸ τῶν Μητροπόλεων τοῦ μέσου αἰῶνος, ἀπὸ τῶν παρθενικῶν δασῶν τοῦ νέου κόσμου, ἀπὸ τῶν μελαγχολικῶν καὶ ἐρήμων ἐρειπίων τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, ἦν ἐπεσκέπτετο κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ αἰῶνος, προαγγέλλων ἐν προφητικῇ ὀπτασίᾳ τὴν ἐπικειμένην αὐτῆς ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Σατωβριάνδος ἐδημιούργει σχολήν, ἥτις ἐν Γαλλίᾳ τὸ πρῶτον ὑποτυπωθεῖσα διὰ τῆς κυρίας Στάελ καὶ τοῦ Βενιαμὶν Κωνσταντίνου ἐν τῇ τέχνῃ, τοῦ Ἰωσήφ Δεμαίτρου καὶ τοῦ Βονάλδου ἐν τῇ πολιτικῇ φιλοσοφίᾳ, ἐξήρχετο ἀνὰ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἐνθα ἐτύγχανεν ἐπίσης θερμῆς ἀποδοχῆς παρά τισι τῶν γενναιοτάτων, ἀλλ' ἅμα καὶ μυστικωτάτων πνευμάτων τῶν δύο τούτων χωρῶν.

Ὅπως πρότερον ὁ λόγος τῆς ἐπαναστάσεως, τὸ κήρυγμα τοῦ Ρουσσώ καὶ τοῦ Βολταίρου, ἐκ Γαλλίας προερχόμενα

καὶ διὰ τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ γραμματολογίας μεταδι-
δόμενα ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, κατήχουν τοὺς λαοὺς καὶ
ἐσαγήνευον τὰ πνεύματα, οὕτω καὶ μετὰ τὸ ναυάγιον τῆς
ἐπαναστατικῆς ιδέας, ἔστω καὶ προσωρινόν, ὁ λόγος τῆς ἀντι-
δράσεως καθίστατο τὸ σύμβολον καὶ ἡ πίστις τῆς τετραγα-
μένης ἐκείνης κοινωνίας, ἰδίᾳ τῆς θερμῆς καὶ πρὸς μυστικὰς
ροπὰς τεινούσης νεότητος. Ἡ ρωμαντικὴ αὕτη ἰδέα ἀνεπτύσ-
σετο καὶ διεδίδετο ἐν Γερμανίᾳ δι' ἐπιφανῶν συγγραφέων, ὡς
τῶν φίλων καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ξεναγῶν τῆς κυρίας Στάελ,
ἀδελφῶν Σχλεγγέλων, τοῦ αὐτοκτονήσαντος Ἑρρίκου Κλάιστ,
τοῦ Λουδοβίκου Τεϊκ, τοῦ Χόφμανν, τοῦ Βρεντάνου, τοῦ Ζα-
χαρίου Βέρνερ, ὧν τινες, ἀποταξάμενοι τοῖς δόγμασι τῆς
Διαμαρτυρήσεως, προσήρχοντο εἰς τὸν Καθολικισμόν, ἐν ταῖς
μυστικαῖς αὐτοῦ ὀπτασίαις ἐπιζητοῦντες τὴν ὑπερφυσικὴν λύ-
σιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπιφανέστατος
πάντων τούτων τῶν μυστικῶν ὄνειροπόλων, τῶν ἄνευ ὁδη-
γοῦ καὶ πυξίδος περιπλανωμένων ἐν τῷ δισεξιτήτῳ λαβυ-
ρίνθῳ τοῦ βίου, ἦτο ὁ Φρειδερίκος Νοβάλης, νοσηρὰ διάνοια
καὶ νοσηροτέρα φαντασία, εὐρίσκων ὑπερτέραν ἐν τῷ βίῳ τὴν
νόσον ἢ τὴν υἰείαν, κηρύττων, ὅτι « ἡ ζωὴ εἶνε ἀληθινὴ νό-
σος τοῦ πνεύματος, αὕτη δὲ τυγχάνει ἡ πραγματικὴ κατάστα-
σις τοῦ Χριστιανοῦ, ἡ ὑψίστη, ἡ μόνη ζωὴ ». Τοιαῦτα παραλη-
ρήματα κατεκλήλουν μὲν καὶ ἐγοήτευσον τὴν σύγχρονον κοινω-
νίαν, καὶ ἰδίᾳ τὴν κεκορεσμένην ἐκ τοῦ ἐπαναστατικοῦ πυρε-
τοῦ εὐρωπαϊκὴν νεότητα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐδηλητηρία-
ζον καὶ ἐφόνευον τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν, ὃ περ μετὰ τὰς ἀπο-
γοητεύσεις τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ἀνάγκη ὑγιεστέρας καὶ
σθεναρωτέρας τροφῆς. Ὁ ρωμαντισμὸς κατίσχυεν, ὡς κατι-
σχύει ἐν τισὶ δεδομέναις στιγμαῖς τοῦ βίου τῶν τε ὁμάδων
καὶ τῶν ἀτόμων, ἡ παραλογωτάτη ἀντίληψις. Πῶς ἦτο δὲ

νατὸν νὰ καταπέσῃ ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινωνία εἰς τοσαύτην νάρκην καὶ λήθην ἑαυτῆς! Πῶς ἦτο δυνατόν ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ὁ Βολταῖρος καὶ ὁ Μοντέσκιος νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸ τοῦ Δεμαίτρου καὶ τοῦ Βονάλδου, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ ὁ Λέσσιγκ καὶ ὁ Κάντιος, ὁ Γκαίτης καὶ ὁ Σχίλλερος πρὸ τοῦ Φρειδερίκου Σχλεγγέλου καὶ τοῦ Γκέντζ, τὸ φῶς πρὸ τοῦ σκιοφωτος! Ἡ ἱστορία παραδίδει ἡμῖν πολλὰς τοιαύτας μεταπτώσεις καὶ παλιντροπίας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ὀρθολογισμοῦ εἰς τὴν ἀκροτάτην εὐπιστίαν καὶ δεισιδαιμονίαν. Πᾶσα κατάχρησις προκαλεῖ ἀντίδρασιν· καὶ ἡ κατὰ τῶν ἐπαναστατικῶν ιδεῶν ἀντίδρασις ἐξεδηλοῦτο ἐν Εὐρώπῃ, ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος, διὰ τοῦ παραληρήματος, αἰσθητικοῦ τε καὶ κοινωνικοῦ, τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς.

Ἡ παράδοξος καὶ ἀκαταλόγιστος αὕτη ἀντίδρασις ἐτύγχανε πληρεστάτης πολιτικῆς ὑποστάσεως καὶ ἀποδοχῆς ἐν Βιέννῃ κατὰ τὴν σύνοδον τῶν ἡγεμόνων, τῶν συνελθόντων ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἀντιδραστικῇ πρωτεύουσῃ, νὰ συντάξωσι τὸν νέον κώδικα τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης καὶ τάξεως. Πρωτοστάτης αὐτῆς παρίστατο ὁ αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλέξανδρος καὶ Ἡγερία αὐτοῦ μία τῶν μυστικῶν ἐκείνων καὶ νευρασθενικῶν ὑπάρξεων, αἵτινες, ὡς ἡ Ἁγία Θηρεσία, καταλαμβάνονται ὑπὸ θεοληψίας, ἔχουσι τὴν εὐγλωττίαν νὰ μεταδώσωσιν αὐτὴν εἰς συγγενῆ πνεύματα καὶ νὰ τὰ προσηλυτίσωσι. Κατὰ τὸ ἔτος 1814 ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος, πρὸ τῆς ἥττης τοῦ Ναπολέοντος, συνητάτο ἐν τῇ γερμανικῇ πόλει *Heilbronn* μετὰ τῆς φαντασιοπλήκτου ταύτης ἀγίας καὶ κατηχεῖτο ὑπ' αὐτῆς καὶ προσηλυτίζετο εἰς τὰς ιδέας, ἃς ὄφειλεν ὁ πανίσχυρος μονάρχης νὰ ἐκτελέσῃ. Ἦτο ἡ ἀποκάλυψις τῆς ὀπτασίας τοῦ νέου κόσμου, ὃν εἶδε καθ' ὕπνου ἡ προφῆτις τῆς Κουρλανδίας,

ἥτις ἀφοῦ διῆλθε θυελλώδη βίον ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, πλήρη ἀποπλανήσεων καὶ σκανδαλωδῶν ἐπεισοδίων, ἐπανῆλθε βραδύτερον, ὡς συμβαίνει συνήθως παρὰ τοιαύταις φύσεσιν, εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν καὶ, Μαγδαληνὴ μετανοοῦσα, ἀνελάμβανε νὰ κατηχήσῃ ἐν τῇ πίστει αὐτῆς τοὺς τε πιστοὺς καὶ τοὺς ἀπίστους. Ἡ ἐπέραστος βαρωνίς κατώρθωσε νὰ σαγηνεύσῃ τον Ἀλέξανδρον, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ καταστῇ ὁ ἐκτελεστής τῶν ὀραμάτων αὐτῆς. Ἡ κυρία Κρύδενερ ἐφαντάζετο ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὸν Ναπολέοντα τῆς εἰρήνης, ὧφειλε δ' οὗτος, ἐπανορθῶν τὴν ἀρχαίαν κοινωνικὴν τάξιν, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπίτευξιν αὐτῆς δι' ἱερᾶς συμμαχίας τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης. Σκοπὸς τῆς συμμαχίας ταύτης, ἥτις θὰ ἐτύγχανε πραγματώσεως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν συμφερόντων τῶν ἡγεμόνων, οὐδαμῶς δὲ τῶν λαῶν, περὶ ὧν δὲν ἠδύνατο νὰ γείνη λόγος, ἦτο ἡ ἔνορκος ὑπόσχεσις πάντων πρὸς κατάπαυσιν τῶν πολέμων. Πᾶσαι αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐκάστοτε ἀναφνόμεναι ἔριδες ἔπρεπε νὰ ἐπιλύωνται δι' ὑπερτάτου διαιτητικοῦ δικαστηρίου, ὑπ' αὐτῶν πρὸς τοῦτο ὀριζομένου. Ἐὰν δέ τις παραβαίνων τὰ ὑπεσχημένα, ἤθελεν ἀποπειραθῆναι νὰ προκαλέσῃ πόλεμον, ὧφειλον οἱ ἡγεμόνες ἐν κοινῷ συνδέσμῳ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ παραιτηθῆναι πάσης τοιαύτης ἀποπείρας. Ὑπεχρεοῦντο οὗτοι ἐπίσης νὰ θεωρῶσιν ἀλλήλους ὡς ἀδελφούς, τοὺς δὲ λαοὺς, οἵτινες εἶνε ὑπήκοοι, νὰ θεωρῶσι τέκνα, ἐμπεπιστευμένα αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ, εἰς ὃν καὶ μόνον ὧφειλον εὐθύνας τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πράξεων.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, μυστικὴ φύσις, προσειλκυσθὴ ὑπὸ τῆς ἐπαγωγῆς ταύτης προφήτιδος τῆς νέας κοινωνικῆς τάξεως, ἥτις ἐνεκαινίζετο ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Λέγεται ὅτι, πρὸ τῆς ὀριστικῆς ἐτ: κατα

στροφῆς τοῦ Ναπολέοντος, ὁ Ἀλέξανδρος, προσευχόμενος μετὰ τῆς Ἰουλίας ταύτης Κρύδενερ ἐν τῷ ναῶ τῆς Χαϊλβρόννης, ὑπέσχετο πρὸ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ιδέας αὐτῆς, εὐθύς ὡς ἤθελε καταστῆ εἰς αὐτὸν δυνατὸν τοῦτο. Ἦδη, καταστραφέντος τοῦ κατακτητοῦ, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναμνησκόμενος τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως, ὑποκύπτων δὲ εἰς τὴν γοητείαν τῆς προφήτιδος, ἣτις ἐπεσκέπτετο αὐτὸν καὶ ἐν Παρισίοις τὸ ἔτος 1815, ἐτίθει μετὰ τῶν λοιπῶν Μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης τὰς βάσεις καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς πολυθρυλήτου ἐν τῇ γεωτέρᾳ ἱστορίᾳ Ἱερᾶς Συμμαχίας κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ἰουλίας Κρύδενερ.

Τὰς αὐτὰς ιδέας μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξεδήλουν καὶ οἱ συμπράττοντες μονάρχαι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἐν τῇ κατὰ τῶν φιλελευθέρων ιδεῶν τοῦ αἰῶνος σταυροφορίᾳ. Ὁ τῆς Πρωσίας, μυστικὴ ἐπίσης φύσις, εὐεπίφορος πρὸς θεολογικὰς μελέτας, ἄκρος ζηλωτὴς τῶν ιδεῶν καὶ ροπῶν τοῦ γερμανικοῦ μέσου αἰῶνος, ρομαντικὸς καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ἀπεστρέφετο τὸ ἐπαναστατικὸν δόγμα τῆς τοῦ λαοῦ κυριαρχίας, ὑποκύψας μὲν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν περὶ τῶν Στάϊν ἀνδρῶν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ μετὰ τὴν νίκην προσεταιρισθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντιδράσεως, οἷα ἐξεδηλοῦτο ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν αὐτῇ Συνόδου. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, ἡ τρίτη αὕτη μοναρχικὴ προσωπικότης τῶν χρόνων ἐκείνων, δεσποτικὴ φύσις ἐκ παραδόσεων, ἐξ ἀνατροφῆς καὶ ἐκ τῶν προσωπικῶν αὐτοῦ περιπετειῶν, ἠσπάζετο ἐξ ὀλοκλήρου τὸ μοναρχικὸν τοῦτο πρόγραμμα, ἀποστρεφόμενος πάντα νεωτερισμὸν.

Ἡ κρατοῦσα ἀρχὴ ἐν τῇ πολιτικῇ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἦτο ἡ τῆς στασιμότητος καὶ ἡ τῆς ἀποστροφῆς κατὰ πάσης

ιδέας, σκοπούσης τὴν λαϊκὴν πρόοδον καὶ δύναμιν. Τὸ πᾶν ὁ μονάρχης, ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐντεταλμένος πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ τάξεως, οὐδὲν δ' ὁ λαός. Δὲν δικαιούται οὗτος νὰ ἔχη ἰδίαν βούλησιν, αὐτόνομον ἐνέργειαν. Ἡ ἐπιστήμη ὤφειλε νὰ ὑποκύψῃ, ἀναγνωρίζουσα ἀπολύτως τὴν σκέψιν καὶ τὴν βούλησιν τοῦ Μονάρχου, μὴ δικαιουμένη νὰ εἶνε ἐλευθέρη, στενῶς ἐχομένη τοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν παραδόσεων τῶν παλαιότερων καιρῶν. Νέαι ιδέαι εἶνε πάντοτε ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸν λαόν, διαφθειρόμενον μᾶλλον ἢ ἠθικοποιούμενον. Πρέπει οὗτος νὰ ἔχη τὴν ιδέαν τῆς κυβερνήσεως, ἥτις καὶ μόνη καθήκον ἔχει νὰ σκέπτηται καὶ νὰ ἐνεργῇ ἀντ' αὐτοῦ.

Τοιαῦται εἶνε αἱ ιδέαι, ὧν ἡ ὁμολογία καὶ ἡ ἀνακήρυξις ἀπετέλουν τὸ κύριον μέλημα τῶν ἐν Βιέννῃ συνελθόντων μοναρχῶν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, ὁ ἰσχυρότατος παράγων τῆς ἱερᾶς ταύτης συμμαχίας, ἐνεφορεῖτο γενναιοτέρων καὶ λαϊκωτέρων ιδεῶν, μὴ διστάζων νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, τὸ δημόσιον δίκαιον τῶν λαῶν, τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνικοτήτων, ἀλλ' ἐπὶ τέλος ὑπέκυψε καὶ οὗτος εἰς τὸ ἀντιδραστικὸν πνεῦμα, ὃ περ ἐπεκράτησε κατὰ τὴν βιενναίαν Σύνοδον ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν μοναρχικῶν κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἱερὰ Συμμαχία, ἀφοῦ ἐκανόνισεν ἀντιλαϊκῶς τὰς σχέσεις τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, τὸ πρόγραμμα τοῦ μέλλοντος, ἔμελλε νὰ προβῇ περαιτέρω—νὰ κηρυχθῇ δυσμενεστέρα πρὸς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ἐλευθερίας, πρὸς πᾶσαν ἀπόπειραν ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως τῶν καταδυναστευομένων λαῶν, ὅσον οὗτοι καὶ ἂν διετέλουν ὑπὸ τὸ μᾶλλον ἀφόρητον καθεστῶς.

Ὅταν, μετὰ πάροδον ἐτῶν τινῶν, ἐξερράγησαν λαϊκαὶ καὶ ἐθνικαὶ ἐπαναστάσεις ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ τέλος

ἐν Ἑλλάδι, οἱ ἡγεμόνες τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας, πρωταγωνιστούντων τῶν περὶ τὸν Μεττερνίχον καὶ τὸν Γκέντζ, ἐχρήσαντο παντὶ μέσῳ πρὸς καταπολέμησιν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος τοῦ θεοῦ δικαίου. Καὶ αἰ μὲν ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ κατεβλήθησαν, πρωταγωνιστούσης τῆς Αὐστρίας, διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, ἀλλ' ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τέλους, ἀναγνωρισάσης τὸ δίκαιον αὐτῆς τῆς μοναρχικῆς Εὐρώπης. Οὕτως ἤρξατο ἀμαυρουμένη ἡ αἴγλη τῆς ἱερᾶς ταύτης συμμαχίας, ἥτις ἐν τῇ πράξει ἦτο ἀνίερος.

Ἡ διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ Συνόδου πραγματωθεῖσα ἱερὰ Συμμαχία ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιδράσεως, ἣν προυκάλεσε καθ' ἑαυτῆς ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις. Ἄλλ' ὑπερβολὴ τις ἢ παρεκτροπὴ δὲν αἴρεται δι' ὑπερβολῆς ἢ παρεκτροπῆς. Ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἀναπτύσσεται, οὐδὲ προοδεύει διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἄκρων δογμάτων τῆς βίας, τῆς ἀδικίας, τῆς καταφρονήσεως τοῦ δικαίου καὶ τοῦ νομίμου. Δὲν ἐνόησαν τοῦτο δυστυχῶς οἱ ἀπόστολοι, θεωρητικοί τε καὶ πρακτικοί, τῆς ἐπαναστάσεως· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον παρεγνώρισαν τὴν ἀληθεῖαν ταύτην, καθ' ἑκάστην στιγμὴν κυρουμένην ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἱστορικῶν δεδομένων, οἱ μονάρχαι καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ τοῦ θεοῦ δικαίου. Οὕτως ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ, μετὰ τὴν ἐν Βιέννῃ σύνοδον τῶν μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας θλιβερὰ διὰ τοὺς λαοὺς ἐποχὴ, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ πρωταγωνιστήσῃ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη, ἡ βία καὶ ἡ αὐθαιρεσία τῶν κυβερνήσεων, ἡ ἀδικία ἐξ ὀνόματος τῆς νομιμότητος, ἡ τυραννίς, μετημφιεσμένη εἰς προστάτιδα τῆς κοινωνίας.